

Un braç de Catalunya

Un dels vicijs que més arrapant guia el catalanisme, i que dificultant la seva marxa ascensional l'ha impossibilitat d'atènyer el cim vindicatiu, ha estat el caràcter regressiu que el singularitza durant la seva adolescència i la seva joventut. Els elements avançats, en la seva quasi totalitat, veien en les ansies alliberadores de Catalunya una amenaça per a la llibertat individual. En lloc d'esperançar-ne una harmonia en la marxa dreturera de la civilització en el despertar dels recels i les preocupacions en la temença d'una reculada en el camí de les llibertats, l'oposició naixia franca. Inspirant-se en aquestes sospites de perill, en certa ocasió llunyana, un home eminent i esperit catalanista, Gabriel Alomar, digué, tot recalcant el seu amor a Catalunya, que entre la tria de la llibertat pàtria i de la llibertat de l'home, la viciació no el faria dubtar ni un sol instant.

Avui, afortunadament, les valors han canviat. El notable literat mallorquí ja no hauria de sortir al pas del catalanisme amb les seves paraules que retraien la por de l'instauració que estampa l'evolució. Avui el catalanisme es pot presentar de cara a l'opinió pública amb una riquesa de matisos que dona gorg de mirar i que abraça gairebé de pol a pol el món del pensament humà. Ja s'ha acabat l'assegament del catalanisme, per un sector determinat. Ja ha acabat l'horra massa llarga que la nostra terra es presentava als ulls de la humanitat amb un sol braç: el braç dret. Ara, Catalunya pot aixecar els seus braços, que el braç esquerre ja li ha crescut, i ben ferm i vigorós per cert.

Les persecucions de la Dictadura ens han estat salutables i fins en la mort d'institucions nostres benamades hi hem pogut recollir una herència de remarcable valor ideològic. Tots sabem la petita burocràcia que creà l'entitat representativa de la nostra unitat nacional; tots sabem el monopoli del sector que la dirigia i que absorbia els nostres homes de valor i posant-los en el rusc dirigent de les seves organitzacions els demanava per a l'expansió d'altres idees que no fossin les de l'home exclusivament. I va arribar un moment de pobresa per a Catalunya, que hom hauria dit que les idees de la llibertat i de l'emancipació humana eren un mite en la pràctica florida de la nostra intel·lectualitat. I és que la nostra entitat cabdal representava una mena d'unió sagrada, i les unions sagrades, indefectiblement, són en detriment de les idees esgarranes. L'evidència d'aquest fet és, ara, incontestable. Mireu quin goig fa la nostra bandada, posats a la prova de les destitucions del pensament! N'hi ha de tots colors i gairebé per a tots els gustos!

Martí i Julià inicià la doble tasca de catalanitzar el socialisme i fer interressar el catalanisme en la comprensió i la participació del problema social. I conjuntament amb el distingit ideòleg, dissortadament desaparegut abans el ho de la seva fecunditat de pensament, sorgí un estol d'apòstols per a propagar les humanitats bondats de la nova doctrina que abraçava dues causes tan nobles: la dignificació de l'home i la dignificació dels pobles. En la creuada del seu apostolat per la terra catalana sembraren la nova llavor, que no germinà, certament, en abundor que calia, però aquest sol fet magnífic ens ben disposà amb el socialisme espanyol i de la boca de valuosíssims capdavanters se'n exliven manifestacions explícites i contingents a favor dels drets integrals de Catalunya. Era la primera abraçada de concòrdia que ens arribava comprensiva i cordial i que tingué la seva plasmació col·lectiva en una assemblea socialista de Madrid, que a iniciativa de la ponència política (de la qual formava part el nostre compatriota Serra i Moret) es votà unànimement la declaració del dret dels pobles a la seva plena llibertat.

La nostra terra és fàu digna de la comprensió i de la cordialitat que exhibí a la oferta? No! Els nostres apòstols no trobaren els corrents fecundants i la massa del noble va caure, abjecta, en el marasma dels monopòlis

del conservadurisme i l'estat lluminós va estorxir-se i la mà que se'n allargava, generosa, es va haver d'arrançar perquè palpava en el buit.

Aquesta lliçó, Catalunya no se la sap gaire de memòria. I eloquent que és d'ella mateixa, ens n'arribà de nou una altra nova: l'ajut i la comprensió dels intel·lectuals castellans en les hores de persecució, quan la Dictadura anava encaixant de mort totes les essències pàrrals. I fixem-nos bé en un fet evident: aquins són els intel·lectuals que no han desdit mai en aquest camí i quins són els que més han penetrat en l'ànima dels nostres drets col·lectius? Gairebé tots són homes d'esquerres ben definits.

Es la nova lliçó que ens arriba. I el poble no la deixarà perdre fàcilment. Ara ja comença a donar proves que no es deixa enlluernar com un infant engrescat per la sola farfalleja dels símbols patriòtics, que si els estimen pel que simbolitzen, certament no ens han de fer caure en el parany de servir de joguina als que hi especulen, llurs conveniències i que ens voldrien fer ofegar tots els altres símbols d'amor a les dignificacions humanes i col·lectives.

El ressorgiment patriòtic fou, gairebé de temps, un moviment aburguesat i per lògica raó directa, acomodaticia. La rectitud que reclama tot ideal no s'era feta per un catalanisme que, es tenia traçat en camí sinuós i que s'inflava i es desinflava al ritme acordat dels interessos materials i individualistes. Una simple ratlla dels aranzels era prou per a posar sordina a un moviment patriòtic, obrís les deus indispensables per esgarar l'abandament nacional. La mesura impulsadora i la mesura coercitiva tenien la vida a casa nostra mateix i de vegades per miserables motius. I el nostre plet, llurat a l'exclusiva d'aquest guiatge, s'empeguava caminant i se'l veia pobre de nodrícia i d'orientació.

Avui, a Catalunya, s'alça un chor de veus a l'uníson: hem d'enriellar el nostre plet a l'albir comprensiu del món proletari. Heus ací el problema cabdal a assolir si volem obrir-li els horitzons de la simpatia i de futura comunicativa resolució. La voluntat decidida i segura, Catalunya l'ha de crear en les classes humils. Elles són la força que pot dur a port qualsevol empresa; elles són el braç creador, la força directa i verament única, el ritme de la vida. Parant llur rodatge el món en pes d'encalla.

La nostra terra, si vol triomfar, a ellis ha de fiar la seva sort. I ha de fiar-s'hi pel camí de la comprensió, allargant-los la mà i ajudant-los en la dignificació humana del viure llur, donant, així, una sensació d'afecte a la justícia elemental que es traduirà en el guany de llur simpatia i de llur confiança.

I Catalunya, aleshores, tindrà el braç ferm i segur que li cal.

F. ARNAU I CORTINA

Un manifest del Comitè Femení Obrer Pro-Amnistia

Hem rebut a darrer hora un braut manifest que el Comitè Femení Obrer Pro-Amnistia adreça a la dona, continuant la noble campanya iniciada — malauradament sense cap resultat — a favor dels condemnats pels anomenats delictes socials.

Ens dol que la falta material de temps i d'espai no ens permeti, avui, la publicació d'aquest interessantíssim document.

La Comissió de responsabilitats de la Dictadura, nomenada a l'Ateneu de Madrid, ha començat la seva actuació

Roda el món i torna al Born

Els Jocs Florals de Barcelona a Tolosa « Un Policia que és defensava les mongetes

Els Jocs Florals no cal pas matar-los. Cal venen-los.

Cal proporcionar-los emocions fortes i massives.

Donar-los l'ocasió de pronunciar aquell Himne a la Pàtria en to major.

Amb uns quants anys de dictadura com aquella del començament, que rebia tothom, els Jocs Florals ja serien una cosa amb nervis i sang com els Jocs Olímpics.

Desgraciadament, els poetes volen com si fossin canaris flautes, mentre hi ha homes que volen amb el sol a la mà, com si portessin un llum de gas.

Per això ara, i sobretot a casa nostra, quan un poeta és quelcom de gros i diu les coses pel seu nom, el condemnen com si fos el com-

El primer acte fou un concert que la Choral Déodat de Séverac donà a l'Hotel d'Anet, magnífica residència de l'Acadèmia tolosana.

Paris, havia delegat mitja dotzena d'Acadèmies amb llurs vestits verds com papagais i sabres d'aquells que no tallen. De totes maneres, en aquell temps, un sabre era un sabre, i jo m'hi vaig mirar sempre de mal ull. D'aquells senyors en diuen també immortals perquè no es moren gaire sovint. Quasi tots són de l'època del Romanticisme.

Durant tota la tarda, amb el doctor Solà varem tragar botes i fustes per fer un empostissat prou gran.

En Masó i Llorens va donar-nos un cop de mà. En aquell moment es trobava a Tolosa. Definitivament la capital del Llenguadoc ara el lloc

xa de Joan II. Es a dir, potser ja no se'n recorden, acostumats a tocar altres marxos.

La festa començà.

Cridaren el poeta guanyador de la Flor Natural, el qual era, com de costum, En Joan Guasch. La reina era la seva filla, i així tot quedava a casa.

L'illustre president de l'Orfèu Català, En Joaquim Cabot, era el més perfecte mestre de cerimònies que he conegut, i tot anava com una seda.

Hi havia uns elements, però, que estaven decidits a donar un caire de protesta a l'acte, ja que pel sol fet de celebrar-lo a Tolosa, representava, per part dels organitzadors, un acte de rebel·lió.

Un home, però, vetllava dintre la multitud.

*La Vérité c'est vous, paix des plaines fécondes
C'est vous, calme justice au front lucide et pur
C'est vous divin soleil, penseur aile du monde
Qui, rompant vos liens, bondissez dans l'azur*

Josep de Noailles

Un indèit de la Comtessa de Noailles. Els Jocs de Tolosa.

te Arnau i l'apodreguen si parla de pedres. Pobre d'ell si parlés de cordes, que li tindrà la seguretat d'esser penjat.

Es d'aquells Jocs Florals de Barcelona celebrats a Tolosa l'any 1924, que jo vull parlar.

La dictadura tenia encara les bones plenes de sabres; pot dir-se que en tova un per a cada un.

Els Jocs Florals de Barcelona no havien pas escapat a aquest repartiment de sabres i van ésser, més que prohibits, perseguits. El funerali Primo de Rivera els digué:

«Per a cantar l'amor a la pàtria ja n'hi ha prou amb mi.

«Vostaltres parlareu de l'amor i jo que en són la primera matèria.

Tot això emocionà molt els tel·lurs de l'altre costat del Pireneu. Cap d'ells, però, no gosava llançar la invitació a Barcelona, car, malgrat i ésser germans nostres, tots solien conservar bones relacions amb el Prefecte (governador civil del poder central) i amb el cònsol d'Espanya, el qual, en aquell moment, servia més d'agent de la Dictadura que no de representant del règim o de la nació.

En un mot: els Jocs Florals eren vacuats de franc.

Els Jocs Florals eren vediclosos. En aquell moment, tenien valor universal com un complet.

Els Jocs Florals de Barcelona, passant la frontera, feien un acte de rebel·lió i de coratge civil.

I ja varen passar en aquell primer diumenge de març de l'any 1924.

Tolosa va vestir-se de rosa, el vestit que li escau més, per rebre els poetes de Catalunya.

A iniciativa de Francesc Tresserras, el Consistori de l'Acadèmia de Clémence Isaura, enviava una invitació a Barcelona perquè vinguessin a celebrar els seus Jocs a la ciutat del Garona, amb motiu del centenari d'aquella Acadèmia.

Havien trobat la bona fórmula.

Els uns podien convidar i els altres podien acceptar sense que hi hagués trencadissos.

En aquells Jocs Florals hi hagué coses que no hi ha de costum en festes semblants.

de fèrmit de tota aquella gent que no volien ajupir massa l'esquena.

El concert fou verament quelcom de magnífic. Totes les herolines d'Occitània varen tenir la paraula.

Jana d'Alimé, que el fill del rei va enganyar-la i va negar-se en aquell roo d'Anglure vol·at d'aigua verda.

Margarida de Provença, que era estimada pel trobare Rimbau d'Arrenço. El seu pare, el rei Ramon el Cruel, va tancar dintre un castell l'atrevit poeta i la princesa va morir d'amor com una blanca margarida, dit la cançó.

Caterina d'Alimé, també es planyia de cavallers armats i insolents.

Aquell programa era la història del nostre poble en forma de cançó. No de cançó popular esporgada i malaltissa, perquè cantada amb la consciència no prou neta. Cançó popular veritat, dient el que en aquell temps els feudals feien a llurs vassalls.

El concert s'acabava i va arribar Francesc Macià acompanyat de la seva filla, vinguts expressament de Paris.

Jo m'havia compromès a no fer cantar cap himne sediciós i vaig tenir paraula. Els catalans, que vingueren a Tolosa havien de tornar a Barcelona i, si fos possible, sense passar per la presó Model, encara que en aquell temps ja començava a ésser una casa ben freqüentada.

L'endemà, va haver-hi una missa solemne. D'això els Jocs Florals no en curaran mai, encara que se'ls empeti amb sang de dimoni.

I la gran festa tingué lloc a la Sala dels Il·lustres, que els Capítols havien posat a la disposició dels Jocs Florals.

La reina de la festa va arribar del braç del senyor alcalde de Tolosa. Aquell infame senyor Saul Feugh, que a Barcelona va abraçar un guardià urbà pensant-se que era el batlle de la comtal ciutat.

La Choral Déodat de Séverac va cantar l'Himne a la Senyera, de Lluís Millet. Si bé la Germanor dels Orfeons de Catalunya no va acceptar-nos en la seva companyia, nosaltres cantàvem l'Himne de la Germanor dels Orfeons de Catalunya. Llústima que no hi haguessin la Banda Municipal del senyor La moute de Grignon, amb aquella mar-

A Tolosa hi havia un delegat de la policia que feia de secretari al Consolat. El cònsol, un senyor que es deia Gullon. Sembla que aquest nom el molestava molt perquè, dit pels francesos, es prestava a molts equivocs, car ja saben que els francesos són molt amics de la "plaisanterie".

Aquest home esperava el primer crit per a poder intervenir. Ell es pensava que es trobava al mig de la Plaça de Catalunya fent de piràmide lluminosa.

Aquest crit me l'havia reservat per a mi, i vaig donar-lo després d'haver consultat detingudament el meu diàspora.

Evidentment no va passar res. Els balcons de la Sala dels Il·lustres eren massa alta, i aquell bon policia, que era petit de dalt i de baix, va fer-se un nus a la canya perquè un altre cop tingués més sort.

A la nit tingué lloc el banquet tradicional.

Hi havia el poeta llenguadocian N'Antoni Perbosc. Fou ell qui posà el telegrama a la comtessa de Noailles, perquè en el seu nom protestés de la destitució dels mestres catalans.

Hi havia En Francesc Macià amb la seva filla. El malaganyat senyor Roca amb les seves nebotes. El senyor Puig i Alfons, que no em recordo a qui representava.

Anava tot vestit de negre, i després vaig saber que era quelcom d'important dintre les Pompos Fènixes.

El senyor Cabot, el qual procurava ordenar tota aquella gent una mica excitada i que a empentes i a rodolons ho lograva.

Totes les personalitats de Tolosa eren presents.

El sopar transcorregué com tots els sopars on es menja bé, amb la major cordialitat. Hi havia, però, mar de fons. Es preparava quelcom que esbotzaria d'un moment a l'altre.

Efectivament, el sopar acabat, s'alcaren els poetes i rellaren enmig d'aplaudiments.

Tot d'un cop, el senyor Puig i Alfons s'alçà, fà un discurs i brindà pel president de la República, el qual és un bon home, però que, com a cap de l'Estat francès,

Corollaris a la llei d'evolució

Ningú no pot negar el dret dels pobles a evolucionar continuament cap a la perfecció col·lectiva, eliminant les coses defectuoses i les injustes; i que aquest dret és àdhuc una necessitat. Poble que no l'exercita, poble que se'n sent malalt. No es va impunement contra la llei natural de la creixença. I aquest mal-estar ocasiona convulsions que arriben a agitar el cos o cossos pertorbadors de la comunitat nacional. I d'això se'n diu una revolució. Cada revolució és la combinació de dos factors: l'empenta natural del poble i l'oposició a deixar tirar endavant l'empenta d'aquest poble. Cada revolució suposa una demanda d'ordre; d'un ordre veritable, contra el desordre consagrat com a ordre. Una revolució és una malaltia; però les malalties no són sinó defenses de l'organisme contra la mort; i no s'esdevinguessin aquelles crisis la vida cessaria.

Per això la revolució, com les malalties, no la vol alíng. És ella qui pren la iniciativa. I la salut, si n'hi ha, va seguint com pot diverses vicissituds, fins que es troba netajada del tot. Com les malalties, les revolucions vénen quan han de venir. Es intell voler deturar-les, si el germen que podria ésser mortal es troba dintre el si de la nació. Els pobles no es resignen en virtut de cap llei d'ordre públic, ni per causa de cap escàndol de la gent dolça, mandrosa o poruga, a desaparèixer. L'instint de la pròpia conservació és la primera de les lleis naturals. Arriba a l'extrem que, com es diu vulgarment, per la vida es perd la vida. I per l'ordre es perd l'ordre. ¿Són desitjables les revolucions? Femeteu que no respongui a aquesta pregunta; el sentit comú suplirà el nostre silenci. Però per

a l'home que vol ésser alguna cosa més que un sac d'angúnie i de misèries, aquesta pregunta es converteix en una altra: ¿són necessàries les revolucions? — i també: ¿fins a quin punt són funestes les revolucions?

No hi ha cap gran nació que no hagi eixit de la farga revolucionària. Perquè no n'hi ha cap de gran sense que entre els seus ciutadans no imperi el culte de la justícia i aquella pròpia estima que no tolera estadia inferior de civilitat, estatus ni pactes, a preteix de comoditat ni conveniències de cap mena. I com que aquestes nacionalitats, enèrgiques i dignes, avancen de pressa pel camí de la història, sovint han hagut de cremar les carcases. Potser bones al seu temps, però que al present cobrien llur creixença. No hi ha, repetim, cap gran nació que no hagi sortit de la farga revolucionària, com no existeixen eines d'acer que no hagin patit la prova del foc. Només el fang més vil es deixa donar mil formes amb la punta dels dits.

«Es perillós l'esperit de revolta? L'hem vist a tots els pobles que han accendit dins la història. En canvi, ni un sol poble massell, d'aquests que, segons sana teoria conservadora, serien model·les, ha pogut fer altra cosa que marxar cap a la desfeta, a través d'una vida miserable. Aquesta és la condemna del conservadurisme: que només correspon als pobles decrepits; als que han de conservar, perquè ja no poden crear. Als que tot s'ho consideren i que viuen amb la cara girada enrera. I es dona la paradoxa que, com mantes són dignes d'ésser conservades, més són les coses i les institucions defensades amb força per llurs conservadors.

ROSSEND LLATES

“Mentre l'atmosfera de la presó sigui una atmosfera de brutícia i d'abjectió, mentre el rebaixament moral i material hi competixin a veure quin serà més pregon, les sevicies sàdiques i altres excessos no seran fets escaducers, s'hi produiran naturalment, estaran en el seu lloc, com els cucs en la podridura.”

LLUIS NICOLAU D'OLIVERA
(a "La Publicitat")

no tenia res a fer allà dintre. El senyor Puig i Alfons va fer-ho, segurament, carregat de bona fe. Però la bona fe, en aquell temps se la menjaven les rates.

I va passar el que havia de passar.

El senyor Paul Feugh, que era amic del cònsol d'Espanya, aquell senyor Gullon tan divertit, no va poder fer altra ment que brindar pel cap de l'Estat que obligava els barcelonins a celebrar aquell acte a Tolosa, perquè el que tenia la clau de la caixa dels llamps ens havia declarat la guerra.

Antoni Perbosc, encara que fos poeta, comprenia que aquells dos senyors havien fet un diàspora.

Francesc Macià, impecable, es tenia a taula com un anglès, per tal de no ésser obligat a trencar tota la vaxella, que no era nostra.

L'ambient d'aquell sopar i aquells dos brindis que acabaven en punxa, feien que ningú gosés a dir res.

Vaig ésser jo el que vaig tenir l'honor d'acabar aquell acte.

Hi ha moments que una improvisació és com l'aigua d'un torrent que davalla furios.

Tenia a cada costat meu les noles més belles i més valentes de Catalunya en aquell temps heroic.

Al davant meu, l'home més generós, més civil i més igual. Un home, com una rosa de tot l'any.

Vaig procurar ésser respectuós, perquè es tractava d'una festa de galanteria.

Els Jocs Florals de Barcelona de l'any 1924 haurien estat contradicitoris si el discurs del batlle de Tolosa hagüés estat el darrer pronunciat.

Però no fou així.

Els darrers mots foren per a demanar, com en l'Himne de Margarida, llum als ulls i força al braç.

La festa dels Jocs Florals de Barcelona a Tolosa, va quedar com un acte rigorós de protesta.

Aquell policia ("de cuyo nombre no quiero acordarme", com diu el meu amic Miravilles) va tremolar davant tanta gent amb barret de gopa, sotana i sabates de xarol. Va acontentar-se d'explicar al seu amo el que havia passat... i sobretot el que no havia passat.

Dos mesos després varem celebrar l'Aplic d'Occitània, organitzat per nosaltres.

En aquella festa no varem escapar de l'expulsió que tant ens havien promès.

Però entre el senyor Quilones de Leon i el president Herriot, fou aquest últim qui, guanyant, salvà l'honor de la França de l'any 89, que Briand tant cops s'ha venut, per "un plato de lentezas".

Ja us en faré cinc centes fa setmana que ve.

JOSEF FONTEBARTAT

Gireu full, si us plau.
Gràcies.

Aquell senyor P. Q. del "Di-jous blanc" de "Mirador" (segons les nostres notícies, a més d'ocupar un lloc d'importància a la redacció de l'esmentat col·lega, n'ocupa un altre, tan important, en un rotatiu amic), ha fet mil filigranes per tal de desorientar certes persones — un estimat company nostre especialment — sobre la paternitat de la nota que haguérem de comentar oportunament en les nostres pàgines.

Conèixem perfectament P. Q. I, per estalviar-li una feina inútil, li recomanaríem que no es molesti. Fet i fet, no val la pena, i, a més, se'n fa d'altres que ens enganyn.

El comte de Romanones defensa la monarquia i renega de les Corts Constituents generalement exigides.

El comte té raó. Allò que cal avui

era un miracle.

El miting fou, en efecte, bon tros anticlerical.

El senyor Vallès i Pujals — aquell de l'"Elogi de Catalunya", sabent? — ha enviat una nota a

"La Noche" demanant que fessin el favor d'eliminar l'article que recentment ha publicat a "La Nación" — el diari d'En Pich no havia dit a quina — era, precisament, la de Buenos Aires.

No calia, senyor Vallès i Pujals, no calia que es prenguessin aquesta molestia. Ja era de veure que un republicà com vostè no publicaria articles a "La Nación" de Madrid. Vol callar, home!

A la Rambla de Catalunya — ens referim ara no al nostre periòdic, sinó a la bella artèria ciutadana de la

qual havem pres el nom —, a l'entrada mateix i a mà esquerra, hi ha un establiment d'aparells de ràdio. Bé. Aquest establiment té un altaveu instal·lat a l'exterior. No tan bé. El públic s'aglomera allí durant les hores d'audició gratuïta. Mlament. I s'enfila al jardí minúscul

que hi ha davant mateix de la botiga. Pitjor.

El pobre jardinet pulcre ha estat malmès seriosament per l'allau incivil de radiomans públics. I això és un desprestigi per a la ciutat.

«Serà demanar molt als radiomans públics — mentre esperem la supressió total dels altaveus exteriors — que respectin, almenys, els jardins minúsculs, els jardins petits de la metròpoli nova.

"La Nau" de fa pocs dies ha pogut relatar, sense ésser desmentida, certs incidents esdevinguts a

Tarrega amb motiu de la festa de Sant Cristòfol. Diu que els xòfers organitzaren un seguici, més o menys humorístic, amb automòbils que duïen pintades les inicials U. P. I que d'altres cotxes anaven ornats amb banderes catalanes. I bé: la força pública va fer retirar els cotxes aproximadament humorístics.

Cosa discutible. Però no en tingué prou, sinó que obligà encara a retirar les banderes catalanes dels altres automòbils de la corrua.

Això darrer ja és insòlit, sobretot considerant que els cotxes que no eren de la ciutat podien ostentar confiadament, allí mateix i a la mateixa hora, les ensenyes prohibides als targarins.

«No havíem quedat que la bandera catalana pot ésser de bell nou exhibida? O bé aquells agents d'autoritat desconecien l'actitud del govern, del qual tèoricament depenen?

Cal repetir-ho encara, i molts dies: les llibertats no conquerides dignament són sempre llibertats a pre-car.

El nostre infame amic Josep Pla, àlies el Lleó de Llefrú, així com Joaquim Costa ara el "León de Graus, segueix les seves lliçons d'alta doctrina des de la trona de "La Veu de Catalunya". El pinyol dels seus articles consisteix a dir que com que tots els catalans són uns ases, ha d'ésser indiferent que hi hagi monarquia o república.

Nosaltres, pel bé que hi volem, hem d'aconsejar al malaganyat Josep, que trobi una manera més elegant d'expressar les seves opinions falses. D'exemples no n'hi faltaran a la mateixa "Veu de Catalunya". Perquè, pel camí que va, no s'arriba a ministre ni a regidor, ni tan sols a notabilitat local, i haurà d'acabar fent d'escriptor a La Virreina, cosa que, malgrat d'ésser professió d'intel·lectual, ací a Catalunya, tan trobada i miserable com ell pretén, seria, de totes maneres, tornar a menys.

Els nostres amics Ventalló, Fonollada i Ventosa (don Salvador: no confondre'l amb el de la Lliga),

Perles • Brillants • Joies
Plateria martellada
Joan Valentí
16, Passeig de Gràcia, 16

la rambla de catalunya

(esport i ciutadania)

TALLERS I GARATGE
COLOMER
Muntaner, 180 Tel. 72653
Grans tallers de reparació d'automòbils, amb
utilitat modern. Especialitzat en "Essex",
"Hudson", "Stutz" i "Packard".

El dia 18 del mes actual va complir-se el sisè aniversari de la mort corporal del gran poeta. ¿Caldrà avivar el record d'aquesta data? La glòria de Guimerà, el prestigi de la seva figura encarnada en l'esperit del nostre poble, la grandiositat de la seva obra, l'exemple del seu patriotisme ardent i incorruptible i l'amor a la llibertat que bateja en les seves creacions, exigeixen molt més que una commemoració ritual a data fixa.

El poble, com digué Maragall en

Entorn d'Angel Guimerà :: Silencis incomprensibles

tots temps fou un home representatiu i el genial animador de les efusions i dels ideals col·lectius.

Vicem, però, un imminent perill en aquest culte fèrvid i admiratiu: si no va acompanyat d'una constant i al·lusiva divulgació de l'obra guimeriana. El pitjor que podria passar és que es mantingués el respecte i la veneració al nom, però que esblaimés en la massa general del poble el coneixement de la producció. Tindriem, en aquest cas, la glorificació cordial, però inconscient, d'un mite, sense concordància ni continuïtat.

Als intel·lectuals, que són o haurien d'ésser els rectors de la intel·ligència, els guaiadors de la vida espiritual del poble, escauria l'altíssima missió d'evitar aquesta perill, tant més possible en països com el nostre, en el qual no hem hagut d'improvisar tot valent-nos de les pròpies forces.

Es dona, però, el cas paradoxal i contradictori que són precisament els intel·lectuals catalans els primers que s'han oblidat de Guimerà. El poble segueix venerant el seu poeta màxim, i per a ell Guimerà és indiscutible. Els intel·lectuals li feren uns solemniais exequies arran de la seva mort, cremaren uns quants ciris en el primer aniversari, i després han callat d'una manera quasi general i absoluta.

Estem esperant encara els nombrosos llibres que s'haurien d'haver escrit estudiant la personalitat múltiple d'Angel Guimerà en el teatre, en la poesia i en la vida renaixent de Catalunya. Llevat d'una obra meritiíssima de Joan Ors, "El geni dramàtic de Guimerà", publicada l'any 1924, res no s'ha fet. Als nostres crítics, assagistes i comentadors, no els interessa Guimerà en cap dels seus aspectes.

Entretant, alguns d'ells, en la contemplació de llurs plomalls mirífics, quan no s'entredueixen en el curs de les xafareries de cenacle, només els distreu de tant en tant l'espectacular faccenda de qualsevol jompleu literat que salta d'esquerra a dreta o bé juga a titelles amb les idees i les conviccions.

A aquests intel·lectuals eixits i eixarxats, sense gota de cordialitat, que menyspreen, com a instints primaris, el sentiment i l'entusiasme, Guimerà no els diu res. És més: el consideren com inexistent i fins eviten d'anomenar-lo. Ens hi hem fixat molt, i per això podem parlar-ne. Abans fou Verdagué la víctima del buit intel·lectual; més tard, Maragall. Naturalment, les coses arbitràries i grotesques no tenen gaire aguant, i l'obra i la vida dels dos escriptors egresis s'han revaloritzat d'una manera definitiva. Ara és Guimerà qui rep l'escomesa sorda de l'espessa i arrelada "conspiració del silenci".

Quan s'ha tractat d'enumerar els nostres poetes cabdals, el nom de Guimerà és curosament negligit quasi sempre, i si no és difícil l'escamoteig, es disfressa l'obligació de parlar-ne a contrari amb els piadosos eufemismes de precursor, patriarca de les nostres lletres, romàntic de bona fe...

No fa pas gaires dies que en un dels periòdics més ben fets dels que es publiquen actualment a Barcelona s'insereix un escrit signat per un conspiciu literat, popularíssim en el teatre, en els versos i en el periodisme, en el qual es feia una violada i punxant dissertació sobre les manies moralistes del tenyor Rucabado i Començament de la vida literària i estrena del naturalisme, saltantollesc i barriolar, l'autor de l'escrit que esmen-

tem ven els nois que cada festa van a envair amb llur nuditisme les platges, com una munió-xiroja que, va a menjar amanides, a jeure, a ballar fox-trots i, entre altres faccèies, a llegir les obres completes d'Angel Guimerà... Admirat Segarra, l'humorisme està limitat pel bon gust i el sentit de justícia, i en aquest cas l'acudit que heu deixat anar no és adequat ni versemblant. Si aquests nois, amb les calces blanques i la camisa arromangada, carregats de sacs boteruts de cassoles, paelles, guitarres, etc., fos capaç de llegir quicòm en llurs espais diumengers, no escollirien precisament les obres d'Angel Guimerà, estiguen-ne cert, sinó més aviat una altra mena de literatura de circumstàncies emparentada de prop o de lluny amb les gatzades de Pitarra.

Hi ha més, encara, i d'una major gravetat. Sembla indiscutible que Angel Guimerà és en el nostre teatre un astre de primera magnitud. Amb Guimerà, la dramaturgia catalana aparegué definitivament formada. La revelació d'Angel Guimerà com a dramaturg genial, d'imaginació exuberant, verb robust i força creadora, s'escaigui providencialment en una època crítica per al teatre català. El novell teatre, aleshores, després d'una ràpida creixença, hauria mort com un pollet sense força a les ales per volar, arreuonat humilment en la ficció d'un paisatge de pessebre, quan vingué Guimerà a infondre-li nova vida, i el redimí del regionalisme costumista i contemplatiu per llançar-lo als amplexos espais de la universalitat.

Les obres cabdals de Guimerà han estat traduïdes a molts idiomes i representades davant públics de totes les races. Doncs bé: volem saber, estimats lectors, quantes vegades s'ha

representat Guimerà en la darrera temporada dels dos teatres d'actuació constant i que, per aquest concepte, vénen a ésser la seua oficial de l'escena catalana? Al teatre Romea, en la temporada de 1929-1930, s'han donat SIS REPRESENTACIONS d'obres de Guimerà. Al teatre Novetats, en el mateix període, CAP!

¿Coneixeu cap teatre normal i organitzat de qualsevulla part del món que prescindeixi sistemàticament, radicalment, del repertori dels autors consagrats? Unicament les escenes d'avantguarda, d'especialitzacions o de noves orientacions poden excusar-se de no representar les obres dels clàssics o bé les que constitueixen les fites més vistes de la tradició teatral. ¿Mes amb quin dret i amb quina necessitat les empreses de teatre català oficial esborren de llurs programes la producció dels vells mestres de la nostra escena? S'explicaria, encara que tampoc tindrà justificació, que l'èxit esclatant d'una nova obra ensopegada no donés marge a la reposició de produccions conegudes. Comprendriem també, que una joventut irreverent però rica en noves idealitats assaltés amb valentia les taules de la nostra escena per a imposar-hi una inquietud renovadora, una sensibilitat més afunada, uns procediments reconstruïts que trenquessin els vells molins. Però, Déu meu, si tot ens ho havem de menester... Per dissort, en les darreres campanyes de teatre català han dominat, salvant comptades excepcions, la grisor i la banalitat més fada i insuperable. ¿Quantes són les obres recentment estrenades que han aconseguit no ja un èxit encoratjador, sinó el no ésser oblidades al cap de noques setmanes? No surten cada dia, és cert,

creacions genials que importen al nostre poble, un nom i consoliden un teatre, ací en el nostre país, però tanmateix, ja que ve a ésser una muralla d'oblit i de menyspreu entre el públic i la producció dels autors que s'han guanyat un prestigi avalat pel temps i per la consagració del poble?

Es humiliant i desdiciu de les nostres infules culturals l'haver de confessar i de constatar passivament i fets tan desagradables com els que ens hem cregut obligats a denunciar, per un deure imperiós de la nostra consciència, en l'avinentesa del sisè aniversari del traspàs de l'Angel Guimerà.

No pleguem pas per l'eternitat de Guimerà, a bastament aconseguida i assegurada, sinó pel bon nom de la nostra generació. Sempre que ens ha escapat no hem deixat de plantejar del divorci espiritual d'una gran part de la selecció intel·lectual catalana amb el nostre poble. Res faran les multituds populars sense el guiatge il·lustrat dels intel·lectuals; però l'obra d'aquests serà efímera, com una de tanques mores com passen i envoleixen de pressa, sense la comprensió i l'adhesió decidida i generosa del poble.

No us enyanyeu massa si veuen obres que molts no llegeixen i que altres no entenen a entendre. No és això superioritat de la vostra part, sinó que aquest fet obedi a unes pròpies causes d'apetència i de desig de perfecció del nostre poble, que faríeu bé de no desconfiar ni de desil·lusionar.

Estariem satisfets si les nostres campanyes d'avui promovien una reacció benefactora o almenys incitessin explicacions definidores, puix que ço que és blasfemable no és la discussió ni el manteniment del propi criteri, noblement exposat, sinó l'ofensiva silenciosa, a la quietat, que fereix de traïdor sense donar la cara.

FRANCESC CURET

En efecte: si el Marquès de Foronda va estar a les madures, just és que ara estigui a les verdes. En plena sessió municipal s'ha parlat, entre altres coses, d'una indemnització de 14.000 lliures esterlines... (catorze mil)

Els fets de la presó

Què passa a la presó? No res d'anormal. El que ha sublevat l'opinió pública, les protestes i denúncies d'aquests dies, els vibrants articles — model el d'En Pujol i Font —, tot això tant és actual avui com ahir, com de fa un any com de fa deu anys, i tant és d'ací com de les altres presons de l'Estat espanyol i, corregit i augmentat, règim regular i constant en tots els presidis. De manera que tots els fets denunciats és cosa corrent en aquelles cases: és la normalitat.

La Dictadura, però, ha tingut la virtut de fer tots els ciutadans cara de la presó; en teoria tots eren presidaris, en la pràctica no hi han cabut tots i s'ha hagut d'escollir. Així s'han conegut les condicions en què hi viuen els homes que hi són. Mentre només estatjava delinqüents vulgars, cap afinitat ni cap relació els lligava amb l'altra gent; al marge ells de la moral preestablerta, bandejant tota norma de convivència els altres, ens creiem amb dret a no interessar-nos per les trifugues. Al contrari, la majoria les trobava lògiques i adients com a càstig a la seva inadaptació. Entremig d'ells s'hi barrejaven els obrers en rebeldia. També el ciutadà mitjà trobava explicable la cosa i la majoria burgesa la lloava com a escament i lliçó beneficiosa. A despit de què els periòdics obrers i obristes de tant en tant denunciaven fets monstruosos dels escarcerers i del règim de presons, la consciència col·lectiva no s'enternia ni en feia esment.

Aquesta insensibilitat ha estat anul·lada per la Dictadura en empresonar homes d'altres estaments i condició social. Aquests reberen

en tancar-se al seu darrer últim cancell la bafarada d'una humanitat que patia d'uns trasbalsos més grossos dels que en general ella havia fet patir, i es punia en aquell recó. La sensibilitat revolucionària d'aquells neòfits s'adoloria en enfrontar-se amb els bandejats negligits fins aleshores, i en comprovar les misèries i infànties que col·lectivament i carcellers hi abocaven damunt seu. Quan veia que dins del lladre, de l'assassí i de l'obrer rebel hi havia un cor i un cervell d'home i que sentia les vexacions com una injustícia i forçosament havien d'inflar l'esperit de venjança.

El públic s'ha assabentat aquests dies de càstigs inhumans, d'homes que pegaven a altres homes amb tota impunitat, ben lligat el qui es copejava, de cel·les als soterranis fosques i irrespirables, d'un règim de terror inquisitorial constant. L'ànim popular s'ha revoltat perquè qui li contava els fets no era un lladregot ni un obrer capçalent sinó gent de solvència, amb aquesta responsabilitat social tan respectada en la mitja de les famílies benestants. Totes les seves entranyes s'han regirat en assabentar-se per bona font d'aquell calvari. I cal aprofitar el moment, cal aprofitar tots els moments per a afinar al més que es pugui la sensibilitat ciutadana, i ara és hora propícia per arranjar aquest problema.

Perquè la gent s'ha escruixit d'un fet punyent i espectacular, del martiri d'uns presos als quals es castiga. Però res no sap del martiri constant de la presó, d'aquell sofrir callat i permanent de cada dia, de cada hora, de cada minut. Res no en sap el ciutadà d'aquell viure ferés

tec i dur amb vexació contínua, amb l'anul·lació de tots els drets, fins dels més elementals, dels que concedirà qualsevol ciutadà a una bèstia de bast que posseïxi. A les cel·les la finestra no tanca bé i el fred entra i s'arropa amb les vint hores de clausura, i paralitza i dolorifica els membres i sembla com si buidés el cor. Això en les millors, en les que només tanca malament la finestra; en la majoria, a més, tenen un o dos o tres vidres trencats sense que ningú tingui cura de posar-ne de nous si no se'ls paga el preu del seu peculí. El pres pobre, que és el més corrent — no he vist gent més misèrrima que els lladres —, procura esmenar-ho amb papers i drapots; però és inútil, el fred entra, l'únic que hom guanya és que no entri el poc sol que pertoca als sortosos que una hora o altra en gaudeixen un esquitx. Són molts els presos que no tenen malfega i dormen damunt de l'encreixat metàl·lic del llit; i més encara els que no tenen flassades per tapar-se. El pa molts dies és una vergonya; el ranxo és una cosa infecta i infectant.

Aquest és el dolor quotidià: dolor quiet, mut, sense que el bon ciutadà n'hagi esment. Dolor degut, més que a la maldat del règim, a la maldat dels homes que regeixen la presó, que tenen un pressupost per a posar els vidres que es trenquen i per a comprar flassades i malfegues i per a fer el pa bo i el ranxo mengívol. Cap d'aquells homes a qui la societat reclus i que encara no sabem si és ben bé per a castigar o per a esmenar, ni troba noble el càstig, ni menys troba educadora la lliçó. L'enfront de bell antuvi amb una atmosfera d'hostilitat innoble; tot

el seu entorn li és agressiu; el món oficial l'acorralla despetadament. Cap exemple de moral enlairada no en rebra d'allí, una ràbia sorda, un neguit de venjança contra la col·lectivitat l'ataca i reflexiona; cap llei d'amor cercarà la seva sensibilitat per a enaltir-lo.

Cal no fer-nos responsables d'aquest estat de coses. Els qui el fan ens ha barrejat en aquest medi és precis que reaccionem i cerquem mitjans d'esmenar-lo. Moltes vegades passejant amb l'amic Baltà havíem parlat de fundar una entitat d'expresos que tingués cura d'aquests afers, que recollís totes les denúncies, que procurés que aquella gent que tan reglamentarista es declara quan es tracta de vexar el pròxim acatí el reglament quan el protegeix. Tot això amb esperit de justícia, amb la generositat i el fervor del qui ha viscut prop d'aquells damnats les seves hores dissortades, del qui com ells ha perdut tota condició humana i social i ha estat una xifra més a la llista de la presó i ha tingut com a única personalitat el número de la seva cel·la. I ha d'ésser així limitada a gent que ha tastat l'ergàstula per coses de l'esperit i per fe arborada pels ideals, precisament perquè conservi aquest caliu d'humanitat, perquè en reviu a cada nova vexació aquella bafarada de tragèdia i d'iniquitat rebuda i recordada no s'estovi en dialèctica i posicions acadèmiques, sinó que vegi en els qui pateixen els companys d'ahir, homes de carn i ossos i sensibilitat humana, i la seva protesta la dicti una indignació semblant a la que sentia quan en passejar-se pels patis

li era contat el fet afros i el comprovava.

Ací no hem pogut fundar seriosament ni ha tingut continuïtat i arrel profunda una Lliga dels Drets de l'Home, aquesta associació d'expresos podria substituir-la en aquest aspecte. En Carrasco i Formiguera, En Casanoves, En Baltà, En Peiró, En Botella, En Pestanya, En Joan Baptista i Roca, En Lluhi, En Llayret, En Companys, En Miquel Ferrer i els de Garraí i aquesta multitud de presos catalanistes, republicans, comunistes i sindicalistes tenen molt a fer en aquesta qüestió. Podrien aportar la seva experiència i el tou de dolor viscut i vist viure tan prop seu. Seria una tasca meritòria la que es podria emprendre, i capgirar tot el règim carcerari espanyol, tan innoble, medievalitzat encara, ineficax com a esmena, contraproduent com a defensa. ¿Què hi diuen els ex-presos?

J. AIGUADER I MIRO

El règim de la presó

Tota l'opinió vibra actualment per una cosa justa: saber què passa a la Presó. O millor, saber quins aspectes recauran damunt els responsables dels actes denunciats.

El poble en sabia ja alguna cosa dels tractes donats a Jaume Comte. Les denúncies concretes fetes aleshores caigueren, tanmateix, en el buit. Ara, però, ningú no podrà sufocar la protesta pública, la indignació ciutadana.

A fi que tothom recordi concre-

tament els fets que hom denuncia aquesta vegada, ens permetem de resumir aquesta campanya:

Hi ha tres denúncies — almenys aquestes tres — al jutjat. Una del reclus Pau Fabrè, una altra de "Palestra", signada per Pompeu Fabra, i la tercera de l'Ateneu Politecnicum, signada per Ferran Valls i Taverner. Totes aquestes per mals tractes als empresonats.

Hi ha una altra denúncia de l'advocat Antoni Moles i Caubet, per amenaces, coaccions i abus d'autoritat. Moles fou agredit per tres carcellers, violant les garanties d'un defensor que comunica amb un patrocinat.

Nicolau d'Oliwer ha protestat a l'Ajuntament, Valls i Taverner, a la Diputació. El Col·legi d'Advocats ha protestat també i ha convocat amb urgència una assemblea general per a tractar dels fets. Molts advocats han protestat personalment. Quant a la premsa, ha estat pràcticament unànime a condemnar els fets i a denunciar nous atropellaments. Eduard Llaure — germà del diputat republicà assassinat l'any 1920, que va estar a la presó per motius polítics durant nou mesos sota la dictadura de Primo — pronunciarà

demà, a la nit, a l'Ateneu Enciclopèdic, una conferència explicant el que ha vist durant la seva estada a l'establiment. Han estat curats nombrosos telegrames exigint sancions severes contra els culpables.

Els articles de l'advocat Pujol i Font i del diputat Companys, i alguns editorials de "El Diluvió", són particularment concrets: denuncien i detallen públicament un veritable règim de terror i de lladronici imperant a la Model de Barcelona. Mals tractes, immoralitats, explotació del treball dels reclusos, robaria, intervenció policíaca abusiva, violació de correspondència. Sembla que els fets van ésser comprovats per l'instructor del sumari.

Hi ha culpes contra molta gent. I els pocs carcellers dignes — que tanmateix n'hi ha alguns — estan tan cohibits com els dissortats reclusos. I bé: tothom exigeix — exigim — la depuració severíssima dels fets, sancions contra els culpables — això és potser el més important — que els reclusos siguin posats a cobert de futures agressions i explotacions impunes, que fins ara han fet just el dicterí, oportunament retret de Pujol i Maragall: "Inquisidors avui, inquisidors ahir, inquisidors sempre".

DON HERACLIO IGLESIAS.
Director de la Presó Model de Barcelona

La ciutat de Barcelona necessita saber, amb urgència, quant li ha costat l'Exposició: Hi ha un Comitè Liquidador, que presideix el Marquès de Foronda. Aleshores...